

På vattenhävning i Slean

ANDERS N. NILSSON

Kan Natur i Norr som mötesplats för entomologer och botanister leda till att de båda intressena befruktar varandra? Jag vill svara ja på den frågan och här ge ett litet exempel. Nyligen beskrevs i Natur i Norr några trevligare växtlokaler i Nordmalingstrakten (Ericsson 2002). Jag fastnade för Sladan, en vik full av roliga vattenväxter nära Järnäs. Till saken hör att man ser lite av denna vik när man kör till den fantastiska badstranden vid Fårskäret. Enligt några av de sommarstugeägare jag mötte säger man 'Slean' och inte Sladan som det står på kartan. Jag väljer att hålla mig till verkligheten.

Mitt första besök i Slean ägde rum 8 augusti 2002. Jag höll mig då i den inre vikens sydspets. Förutom de vattenkryp man brukar hitta i mer skyddade havsvikar fick jag ett ex av palpbaggen *Enochrus melanocephalus* (Olivier, 1792). Denna art rapporterades nyligen som ny för Västerbotten efter det att ett ex hittats i en damm vid havet nära Holmsund (Johansson & Nilsson 2001). Fyndet i Slean är det första för Ångermanland. Troligen var Holmsundsfyndet del av en mer sammanhängande utbredning längs Norrlandskusten, även om luckan från Slean till Uppland och Västmanland fortfarande är påtaglig.

Den 7 september återkom jag så till Slean. Det blev dock denna gång endast en kortare jakt på virvelbaggar med magert resultat. Det var sent på dagen och jag hade inte så mycket krafter kvar efter ha irrat runt i skogarna kring Krikeviken

hela dan. På hemvägen lyste det så rött av lingon på ett hygge nära skogsvägen ner till Sleans norra ände att jag beslöt mig för att återvända så fort som möjligt.

Den 15 september var jag så där igen. Efter att ha fyllt lingonhinkarna i höstsolen gav jag mig så ut på strandmaderna längs Slean. Båtgarna kämpar tappert mot landhöjningens effekter och lyckas ännu upprätthålla en båtförbindelse med den inre viken genom att gräva en kanal. Vid lågvatten är det nog ändå problem, och jag kunde torrskodd passera kanalen i mina gummistövlar. Man gissar att båtfararna

Fig. 1. Karta över Sandören och Fårskäret SO om Järnäs. Pilen i Slean pekar mot kanalen där *Aquarius paludum* togs. Notera att Sandören nu är en halvö och att vikarnas nuvarande avgränsning är gjort på frihand.

Fig. 2. Kanalen ut från Slean i vilken *Aquarius paludum* togs. Rasmus Nilsson på pass med vattenhåven.

står sig slätt mot landets stigning i det långa loppet. Eftersom jag fick gå en bit längs kanalen för att hitta det grundaste stället, hann jag med att kika en hel del på vattnet. Det slog mig plötsligt att några av skraddarna i kanalen var ovanligt stora. Dessutom inte bruna som den vanliga guldbruna skraddaren *Limnopus rufoscutellatus*. Jag förstod genast att det här måste röra sig om någon av arterna strömskraddare, *Aquarius najas* eller stor sjöskräddare, *A. paludum*. Då *najas* är tagen nordligast i Medelpad och *paludum* i Hälsingland förelåg här utan tvekan ännu ett nytt provinsfynd (Coulianos m fl 1992).

Väl hemma kunde jag konstatera att jag fått med mig tre långvingade honor av *A.*

paludum (Fabricius, 1794). Med följde även en serie av den vanliga buktand-skraddaren, *Gerris odontogaster* från samma lokal.

Återigen en sydlig art som plötsligt hittas långt norr om sin förmodade nordgräns. Frågan infinner sig förstås direkt: är det växthuseffekten eller bara ännu ett utslag av vår bristfälliga bakgrundskunskap. Så länge jag gör mina fynd på lokaler jag ej tidigare besökt är det svårt för mig att ha en uppfattning i frågan.

Man tvingas alltså konstatera att en rik vattenvegetation ibland kan indikera förekomst av intressanta insekter. Får väl tyvärr även konstatera att jag inte såg så

mycket av havsnajas eller andra växtarter. Men det ger mig förstås en fet anledning att fara till Sleian igen, nästa sommar!

Citerad litteratur

Coulianos, C.-C., Nilsson, A.N. & Söderberg, H. 1992: Norrlands vattenskinbaggar – en faunistisk översikt. *Natur i Norr 11: 81-102.*

Ericsson, S. 2002: Växtlokaler i Västerbottens län 7: En heldagsexkursion i Nordmalingstrakten. *Natur i Norr 21: 41-46.*

Johansson, F. & Nilsson, A.N. 2001: Trollsländor och vattenskalbaggar i Umeå uthamn. *Natur i Norr 20: 82-84.*

Författarens adress:

Anders.Nilsson@bmg.umu.se
Mullsjö 258
914 90 Nordmaling
